

ELS PROCESSOS: LA BUROCRÀCIA I L'ANTISEMITISME ¹

(Entrevista concedida al *Jewish Daily Forward*)

Lev Trotski

18 de gener de 1937

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.ceip.org.ar/escritos/Libro5/ContextHelp.htm> i contrastada amb “Les procès: la
bureaucratie et l'antisémitisme.”, en *Oeuvres*, tom 12, Institut Léon Trotsky – EDI, París, 1982, pp.
116-122.

Per a respondre les preguntes relacionades amb la Unió Soviètica es requeriria tot un llibre. Escriguí aqueix llibre en Noruega. Aparegué amb el títol de *La revolució traïda* a França fa dues setmanes. Avui m'han avisat des de Nova York que les proves ja estan corregides i que el llibre apareixerà properament en anglès. Als que s'interessen per les meues opinions respecte a l'actual situació econòmica, social, política i cultural de la Unió Soviètica els remet a aquest llibre. Una part del mateix tracta la qüestió de la nova constitució soviètica, amb la conclusió següent: tots els elements històricament progressius ja estaven inclosos en la vella constitució, elaborada sota la direcció de Lenin. La nova constitució es diferencia de l'anterior en què tracta d'*enfortir i perpetuar els immensos privilegis econòmics i la dictadura absoluta de la burocràcia soviètica*.

Respecte al judici dels setze, estic acabant un fullet en què tracte de demostrar a qualsevol persona honesta i dotada d'esperit crític que el procés de Moscou és el frau judicial més gran de tota la història política mundial. Altres processos que han passat a la història, com ara el de Beilis a la Rússia tsarista, el de Dreyfus a França i el de l'incendi del Reichstag en Alemanya són un joc de xiquets al costat del procés dels setze. I s'apropen nous processos... A mesura que augmenten els privilegis de la casta dominant soviètica, més dura serà la repressió contra els sectors crítics i d'oposició. No obstant, la casta dominant no pot castigar els opositors davant dels ulls del poble per exigir major llibertat i igualtat. Ja en 1927 compreguí que la burocràcia atribuiria crims horribles a l'Oposició i que eliminaria la independència de les masses populars, per tal que la veritat no sortís a la llum. Desenvolupí aquesta idea en un article publicat el 4 de març de 1929: “A Stalin només li queda un camí: tractar de traçar una demarcació de sang entre el partit oficial i l'Oposició. *Per a ell és absolutament*

necessari vincular l'Oposició amb crims terroristes, preparació d'insurreccions armades, etcètera".

Aquests línies foren publicades al *Biulleten Oppozitsii* número 1-2, quasi sis anys abans de l'assassinat de Kirov. En el transcurs d'aqueixos anys he escrit desenes d'articles i centenars de lletres per a advertir-los als meus amics i simpatitzants que es defensaren dels provocadors de la GPU. En aqueix sentit, el procés de Moscou no és un esdeveniment inesperat per a mi. Durant els mesos passats han aparegut una sèrie de fullets on s'explica com es muntaren els processos i com s'arrancaren les "confessions" als desgraciats asseguts a la banqueta. Cite els següents: *Livre rouge sur le procès de Moscou*, de Lev Sedov (el meu fill); *Setze afusellats*, de Victor Serge (famós revolucionari i destacat escriptor francès); *The Moscow Trial - The Geatest Frame-up in History*, escrit per M. Schachtman i publicat a Nova York. Aquest últim ha tingut gran èxit i puc recomanar-lo a tota persona seriosa i honesta que desitge familiaritzar-se amb el procés de Moscou.

Friedrich Adler, secretari de la Segona Internacional i adversari polític meu, ha comparat el procés de Moscou amb els judicis per bruixeria de l'Edat Mitjana, Adler recorda, molt pertinentment, que el Sant Ofici sempre aconseguia el "penediment pur i sincer" de les acusades de bruixeria. En mans dels inquisidors la bruixa relatava en detall com havia passat la nit amb el diable en la muntanya més pròxima.

La GPU emprà mètodes més refinats, més apropiats amb l'època de l'avió i la radiocomunicació però, en essència, arrenca les confessions per mitjà de la *tortura mental, perllongada durant diversos anys*. El meu nou llibre desenvolupa aquest aspecte en detall.

Sobre si hi ha algun vincle entre el procés de Moscou i l'antisemitisme: categòricament sí! Franz Pfemfert, escriptor alemany refugiat del nazisme ho ha demostrat clarament a través de la premsa. Qui estudia atentament la vida interna de la Unió Soviètica, qui llegeix la premsa soviètica línia per línia i entre línies, sap des de fa temps que tant quant a la qüestió jueva com a altres qüestions els buròcrates soviètics practiquen un doble joc. Per descomptat que, en paraules, es pronuncien contra l'antisemitisme: processen i inclusivament afusellen els pogromistes empedreïts. No obstant, al mateix temps, exploten sistemàticament els prejudicis antisemites per a comprometre els grups d'oposició. En tots els comentaris sobre els processos, els gustos artístics dels acusats, la seua posició social, sempre, invariablement, hom assenyala que l'Oposició és un subproducte de la intel·lectualitat jueva. Cal dir obertament: en aquest pla la burocràcia stalinista reviu les tradicions de la burocràcia tsarista en forma més moderada. També el desenvolupament econòmic i cultural de les altres nacionalitats pateix la dictadura de la burocràcia bonapartista.

És absurd i deshonest presentar-nos a mi i als meus amics com a enemics de la Unió Soviètica. La Unió Soviètica i la casta burocràtica són per a mi coses ben distintes. Crec en el futur de la Unió Soviètica, que s'alliberarà de la burocràcia i reprendrà el camí iniciat per la Revolució d'Octubre.

La burocràcia no està constituïda per alguns centenars de persones que dominen la Unió Soviètica, sinó per diversos milions de ciutadans, que representen l'aristocràcia obrera. En el meu recent llibre, *La revolució traïda*, calcule que del 12 al 15 per cent de la població, val dir, uns cinc milions de persones, constitueixen l'aristocràcia privilegiada. Però en la burocràcia no hi ha un sol nivell econòmic. El nivell de vida mitjà de l'estrat més baix de la burocràcia és inferior al de l'obrer mitjà europeu o nord-americà. L'estructura social està dividida, i això dóna origen al descontent. Per exemple, hi ha milions de persones agrupades sota el rètol d'"empleats". Alguns gaudeixen de dues vacances anuals en una *datxa* i tenen una vida còmoda: distint és el cas de la majoria (funcionaris de baixa categoria o obrers), el nivell econòmic del qual està molt per davall del que es necessita per a portar una vida senzilla. Finalment, els grans aristòcrates, l'estrat superior de la burocràcia, viuen com a milionaris nord-americans encara que no posseïsquen capital.

Per a evitar tot malentès vull explicar la meua posició respecte de si hi ha antisemitisme en la Unió Soviètica. Els intel·lectuals jueus exerceixen un paper important en moltes esferes de la vida soviètica. La vella petita burgesia jueva posseeix capacitats específiques que li han donat accés a les files de la burocràcia, de la qual conformen un bon percentatge. Ingressaren en aquest servei en virtut del seu nivell educatiu, però, atès que es destaquen dins de la burocràcia, la insatisfacció està dirigida contra ells. Subsisteix un gran sentiment antijueu i les masses tendeixen a caure en aqueixa provocació. El seu xovinisme es dirigeix contra els jueus a causa del seu aspecte i accent particulars. De manera que, per exemple, es pot remoure els jueus dels estrats superiors sense commocionar les masses (com en el cas recent del jueu polonès Iagoda, cap del comissariat de l'Interior, reemplaçat per Iekhov), però no pot fer-se el mateix amb els de l'estrat inferior, a causa de la carència de personal capacitada, ha d'acceptar-se als jueus en els llocs de funcionaris. I atès que la insatisfacció és un fet real, els poderosos de la cúpula prefereixen que les culpes recaiguen sobre els funcionaris jueus i no sobre la burocràcia en el seu conjunt, de la qual aquells són, per cert, part integrant.

Vegem, per exemple, els processos contra l'Oposició: s'hi destacà constantment el paper dels jueus, tanmateix que no són millors ni pitjors que la resta de la població en aquest terreny. Amb açò vull dir que el tema dels jueus ha estat explotat durant anys en la lluita contra l'Oposició. En 1927 quan es creà el bloc d'Oposició, l'únic jueu en l'equip de direcció era jo. Entre els altres (Smirnov, Preobrahenski, Mratxkovski, etcètera) no n'havia ni un sol. En l'anomenada

Oposició Zinovievista l'únic jueu era Zinoviev. Els altres, grans dirigents revolucionaris de Leningrad com Bakaev, Ievdokimov, Kuldin, etcètera, no ho eren.

En 1927, Stalin ja escrivia en els documents oficials (en to summament discret, però amb intencions clares) que la majoria dels militants de l'Oposició eren jueus. Deia: no lluitem contra Trotski, Zinoviev, Kamenev i els altres perquè són jueus sinó perquè militen en l'Oposició. La intenció és, evidentment, assenyalar que els dirigents de l'Oposició són jueus. No fui l'únic en reconèixer que ens combatien en el pla extrapolític. També açò cabia en la lluita que menava Stalin contra l'Oposició, en la qual estava disposat a emprar tots els mètodes. En una sessió del Buró Polític intercanvií unes notes amb Bukharin (aqueixes notes estan en el meu arxiu), en què escriguí: ens ataquen com a jueus. Bukharin respongué que no creia que semblant factor pogués exercir un paper. Li suggerí que fórem junts a una fàbrica d'avantguarda per a determinar què deien els obrers. Bukharin acceptà la proposta, però confií el nostre pla a un tercer i se li prohibí portar-lo a terme.

Aquesta tendència, que en 1924 s'observava ací i allà, per a 1926 havia esdevingut sistemàtica.

La primera cosa que puc dir de la qüestió jueva és que no es resoldrà en el marc del capitalisme. Ni tampoc serà resolta pel sionisme. Abans, jo creia que els jueus s'assimilarien a les cultures i pobles al si dels quals vivien. Així succeïa a Alemanya i Estats Units, i per això el meu pronòstic resultava lògic. Però ara és impossible afirmar-ho. La història recent ens ha donat algunes lliçons respecte d'això. La sort dels jueus és ara un problema candent, sobretot en Alemanya, on aquells jueus que havien oblidat el seu origen tingueren ocasió de recordar-lo. Preveig una situació semblant a França, on ja hi ha els símptomes d'un fort corrent antisemita, per no mencionar els països capitalistes d'Europa oriental, on s'ha tractat el problema jueu amb summa violència en els últims anys.

Si el capitalisme sobreviu per molts anys, la qüestió jueva estarà plantejada de la mateixa manera candent en tots els països on viuen jueus, inclusivament als EE.UU.

No sé el que succeirà amb els jueus dins d'alguns segles, com tampoc sé què succeirà amb els mexicans. Si sé que únicament la revolució socialista solucionarà la qüestió jueva. Parle de la qüestió jueva en termes generals, perquè els meus coneixements sobre la vida interna de la comunitat jueva són escassos. No obstant, puc afirmar que sota l'ordre socialista el poble jueu pot i ha de fer la seua pròpia vida amb la seua pròpia cultura, que últimament s'ha desenvolupat moltíssim. El problema territorial és pertinent, perquè un poble pot desenvolupar més fàcilment un pla econòmic i cultural quan viu en una massa compacta. Sota el socialisme, quan es plantege el problema, els jueus que

ho desitgen podran emigrar lliurement i en massa, sense obligar ningú a unir-se a ells, atès que en l'estat socialista no existirà la dominació per la força. Perquè si un grup de jueus sosté que desitja viure davall el socialisme en una cultura jueva, que els permeta mantenir les seues tradicions, per què no haurien de fer-ho?

El desenvolupament cultural exigeix la concentració, perquè açò facilita la difusió de la cultura entre les àmplies masses per mitjà d'una premsa forta, un teatre, etcètera. Si açò és el que desitgen els jueus, el socialisme no tindrà dret a negar-s'ho. Vull subratllar que no afirme que els jueus hagen necessàriament de posseir un territori, perquè sota el socialisme els jueus, com tots els pobles, podran residir on vullguen amb plena llibertat i seguretat.

Només la revolució proletària pot resoldre la qüestió jueva en totes les seues ramificacions. Per això, les masses treballadors jueves han de treballar i lluitar colze amb colze amb els obrers de tots els països per tal d'assolir aquest fi.

¹ Entrevista publicada al *Jewish Daily Forward*, el 28 de gener de 1937.